

Befolkningsvekst – men ikke overalt

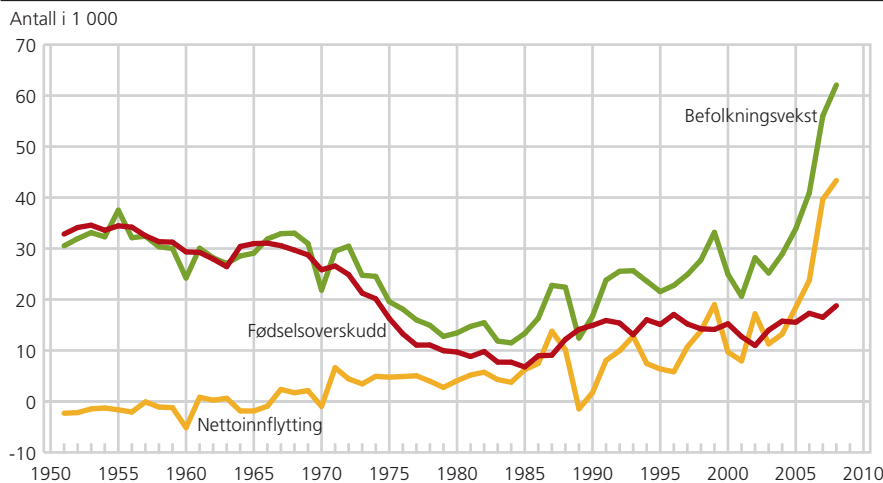
Det er ikke mange kvinner i Europa som føder flere barn enn de norske. Samtidig flytter mange utlendinger til Norge for å jobbe og bo her; de fleste kommer fra Polen. Regionale sentra trekker til seg både innvandrere og unge mennesker fra utkantkommunene, og folketallet øker raskt. Særlig i Oslofjordområdet og på Sør-Vestlandet er det vekst. Andre deler av landet sliter med fødselsunderskudd og utflytting – men mange av de små kommunene «reddes» av stor innvandring fra utlandet.

I løpet av 2008 økte folketallet i Norge med drøye 62 000, og dette er den største veksten i folketallet som noen gang er registrert. Økningen var på 6 000 flere enn i 2007, som også var et rekordår, og den var mer enn dobbelt så stor som i 2004.

Ved årsskiftet var det registrert 4 799 300 bosatte i landet. At folketallet økte med over 62 000, kan vi sammenligne med at det bodde 72 500 personer i Finnmark. Folketallet økte med 1,3 prosent i løpet av året. Dette var den største prosentvise veksten siden 1920, som har vært det eneste året siden 1900 da veksten i prosent var større enn i nettopp 2008 (se figur 1).

Det var innvandringsoverskuddet fra utlandet som sto for mesteparten av økningen i folketallet; 70 prosent av veksten skyldtes denne nettoinnvandringen. Den resulterte også i at det var 269 kommuner i landet som opplevde en vekst i folketallet, mens det uten dette innvandringsoverskuddet bare hadde vært 174 kommuner som ville ha opplevd vekst. Om lag halvparten av de ikke-nordiske statsborgerne som kom til Norge for første gang, kom på grunn av arbeid. To tredeler av dem igjen kom fra de nye EU-landene i Øst-Europa. Mot slutten av året begynte imidlertid denne nettoinnvandringen å minke, sammenlignet med året før; fra noen land var det færre som kom, mens flere reiste tilbake.

Figur 1. Fødselsoverskudd, nettoinnflytting og folkevekst. 1951-2008



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Even Høydahl og
Øivind Rustad



Even Høydahl (t.v.) er geograf og rådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for befolkningsstatistikk. (even.hoydahl@ssb.no)

Øivind Rustad er filolog og førstekonsulent i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for befolkningsstatistikk. (oivind.rustad@ssb.no)

Tabell 1. De ti kommunene med størst og minst folkevekst. 2008. Absolutte tall og promille

Folkevekst (269 i alt)	Folkevekst i forhold til folketallet / 1 000 (269 i alt) (landet = 13,1)	Folketap (156 i alt)	Folketap i forhold til folketallet / 1 000 (156 i alt)
1. Oslo	14 991	Bykle	50,1
2. Bergen	4 305	Sørum	46,4
3. Trondheim	3 066	Ullensaker	44,7
4. Stavanger	2 024	Hole	42,5
5. Bærum	1 556	Skodje	40,3
6. Sandnes	1 394	Våler i Østfold	39,6
7. Drammen	1 260	Meland	39,3
8. Tromsø	1 227	Flå	38,0
9. Ullensaker	1 204	Søgne	36,5
10. Kristiansand	1 190	Ås	35,2
		Målselv	-113
		Vefsn	-82
		Kåråsjohka Karasjok	-80
		Gulen	-73
		Ibestad	-71
		Gulen	-64
		Hasvik	-64
		Kåråsjohka Karasjok	-64
		Bjugn	-59
		Porsanger Porsángu Porsanki	-59
		Røros	-57
		Røst	-57
		Kvalsund	-57
		Valle	-57
		Kvalsund	-51,8
		Ibestad	-47,0
		Snillfjord	-33,3
		Mosvik	-32,4
		Gulen	-31,0
		Hasvik	-28,1
		Kåråsjohka Karasjok	-27,9
		Tranøy	-26,6
		Røst	-25,7
		Valle	-25,6

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Hver fjerde bor i Oslo eller Akershus

Folketallet økte mest i Oslo, Akershus, Rogaland og Hordaland, og disse fire fylkene sto for 63 prosent av hele folkeveksten i landet. Nesten hver fjerde innbygger i Norge bor nå i Oslo og Akershus, mens en noe mindre andel, nesten hver femte, bor i Rogaland og Hordaland.

Noen kommuner vokser – andre minker

Som før nevnt økte folketallet i 269 av de 430 kommuner i landet i fjor. I tillegg til de største byene og kommunene hadde Ullensaker med Gardermoen stor folkevekst; kommunen fikk 1 200 nye innbyggere. Også andre kommuner på Østlandet og Sør-Vestlandet opplevde stor befolkningsvekst, sett i forhold til folketallet.

På den annen side gikk folketallet ned i 156 kommuner. Den største nedgangen i folketallet hadde Målselv, der det minket med 113 personer, men også mange andre mindre sentrale kommuner opplevde tilsvarende tilbakegang. Av de 33 kommunene som hadde en nedgang på omtrent 1,5 prosent av innbyggerne, eller mer, var 21 i Nord-Norge (se tabell 1).

Ung befolkning i og rundt regionsentrene

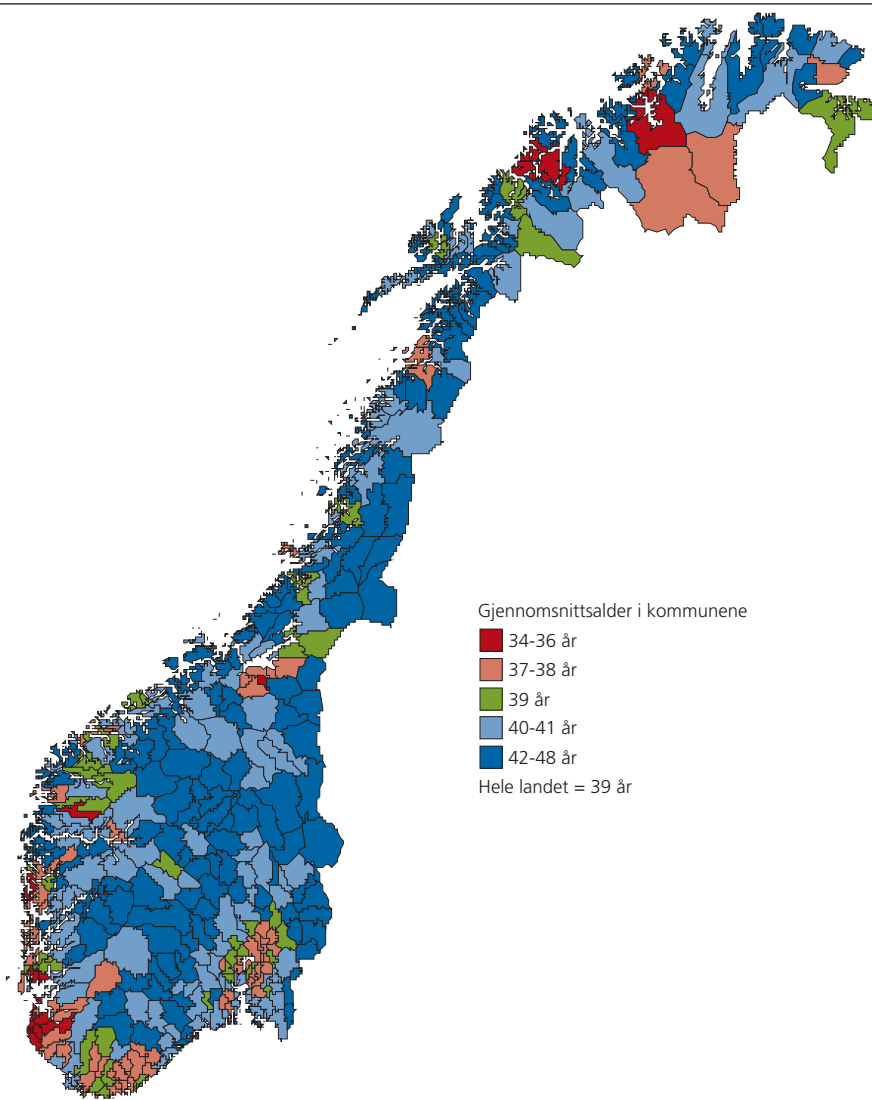
Gjennomsnittsalderen i befolkningen er 39 år, men det er store forskjeller mellom de forskjellige delene av landet. Befolkningen er relativt ung i og rundt de regionale sentrene og på kysten av Sør- og Vestlandet. Byer som Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim, Bodø, Tromsø, Alta og Vadsø har en ung befolkning, med en gjennomsnittsalder fra 36 til 38 år (se figur 2 og tabell 2).

Innbyggerne i omlandskommunene til de største byene har også en lav gjennomsnittsalder, og ofte enda lavere enn den er i byene. Jæren med nabokommuner skiller seg ut med en særdeles ung befolkning. Syv av de åtte Jæren-kommunene er blant de ti i landet med lavest gjennomsnittsalder, og Stavanger ligger ikke stort høyere, med 37 år.

På den annen side har kommunene langs svenskegrensen mange eldre og få unge. Det samme er tilfellet med innlandskommunene i hele landet, med noen få unntak. Befolkningen i alle kommunene i Hedmark har en gjennomsnittsalder som er over gjennomsnittet for landet. Oppland og Telemark har én kommune hver som ligger på landsgjennomsnittet, mens alle de andre kommunene i de to fylkene ligger over landssnittet.



Figur 2. Gjennomsnittsalder i kommunene. 1. januar 2009



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.
Kartgrunnlag: Statens kartverk.

De «eldste» kommunene

De tre kommunene som har landets høyeste gjennomsnittsalder, er Ibestad i Troms, Leka i Nord-Trøndelag og Rendalen i Hedmark, der den er 47-48 år, noe som er elleve år høyere enn gjennomsnittsalderen for kommunene på Jæren.

I de minst sentrale kommunene er det relativt sett færre i yrkesaktiv alder og flere eldre enn i de mest sentrale kommunene.

Flest barn i kommunene vestpå

I forhold til folketallet er det flest barn i Rogaland, der 25 prosent er under 18 år. Deretter kommer Akershus. Færrest barn i forhold til folketallet er det i Oslo, med rundt 20 prosent. Andelen varierer mye kommunene imellom – fra 29 prosent i Fjell i Hordaland til snau 17 prosent i Ibestad i Troms. Av de 20 kommunene med størst andel barn ligger tolv i Rogaland og Hordaland, mens

Tabell 2. Gjennomsnittsalder i fylkene. 1. januar 2009

Fylker	Gjennomsnittsalder. År
Hele landet	39
01 Østfold	40
02 Akershus	38
03 Oslo	38
04 Hedmark	42
05 Oppland	42
06 Buskerud	40
07 Vestfold	40
08 Telemark	41
09 Aust-Agder	39
10 Vest-Agder	38
11 Rogaland	37
12 Hordaland	38
14 Sogn og Fjordane	40
15 Møre og Romsdal	40
16 Sør-Trøndelag	39
17 Nord-Trøndelag	40
18 Nordland	40
19 Troms Romsa	39
20 Finnmark Finnmarku	39

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.



Tabell 3. **Kommuner med flest/færrest hjemmeboende barn, i prosent av folketallet. 1. januar 2009**

Flest		Færrest	
1246 Fjell	29,2	1917 Ibestad	16,8
1662 Klæbu	29,1	1724 Verran	16,9
1122 Gjesdal	28,8	1755 Leka	17,2
1120 Klepp	28,6	2027 Unjarga Nesseby	17,2
1142 Rennesøy	28,6	1839 Beiarn	17,2
1127 Randaberg	28,3	1928 Torsken	17,5
1146 Tysvær	27,9	0426 Våler	17,6
1026 Åseral	27,8	0425 Åsnes	17,9
1119 Hå	27,8	0430 Stor Elvdal	18,0
1256 Meland	27,7	2017 Kvalsund	18,1
1247 Askøy	27,5	0432 Rendalen	18,2
1835 Træna	27,3	1929 Berg	18,3
1124 Sola	27,2	0423 Grue	18,3
1516 Ulstein	27,2	1849 Hamarøy	18,5
1432 Førde	27,1	1913 Skånland	18,6
1114 Bjerkreim	27,1	2015 Hasvik	18,8
1219 Bømlo	27,0	1874 Moskenes	18,9
1663 Malvik	26,8	0622 Krødsherad	18,9
2012 Alta	26,8	2023 Gamvik	18,9
0234 Gjerdrum	26,8	2002 Vardø	18,9

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

av de 20 kommunene som hadde lavest andel, ligger tolv i Nord-Norge og fem i Hedmark (se tabell 3).

Høyest fruktbarhet i Rogaland samt Sogn og Fjordane

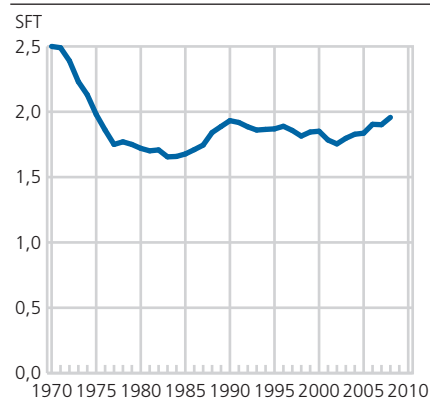
Det ble født 60 500 barn i 2008, og i de siste 35 årene har tallet på fødte bare vært høyere i 1990, 1991 og 1996. Et samlet fruktbarhetstall på 1,96 er blant de høyeste i Europa, og det høyeste som er registrert i Norge siden 1975 (se tekstboks). I 2007 var det bare Island, Irland og Frankrike (med fra 2,09 til 1,98) som i Europa lå høyere enn Norge.

En «gjennomsnittsmor» var i 2008 28 år gammel da hun fikk sitt første barn, og det er tre år eldre enn for bare 20 år siden. Den vanligste kombinasjonen besto av at både mor og far var i alderen 30-34 år (9 200 par). Den 9. mai ble det født flest barn i 2008, da så 222 barn dagens lys, mens dagen med færrest fødte var den 26. oktober, med 107.

Fruktbarhetstall

Samlet fruktbarhetstall (SFT) beskriver gjennomsnittlig antall levendefødte barn hver kvinne kommer til å føde i hele kvinnens fødedyktige periode (15-49 år), under forutsetning av at fruktbarhetsmønsteret i perioden vedvarer, og at dødsfall ikke forekommer. For å opprettholde folketallet på lengre sikt, må samlet fruktbarhetstall være om lag 2,1.

Figur 3. **Samlet fruktbarhetstall. 1970-2008**



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Hver åttende kvinne var i 2008 barnløs ved 45-års alder, mens det var hver ellevte så sent som i 1990. Blant mennene var i 2008 litt over hver femte barnløs ved 50-års alder, mens tallet i 1990 var litt over hver syvende.

Med unntak av Akershus, Aust-Agder og Nordland hadde alle fylkene en stigning i fruktbarhetstallet sammenlignet med året før. Av fylkene var det Rogaland samt Sogn og Fjordane som hadde det høyeste fruktbarhetstallet, henholdsvis 2,15 og 2,13. Østfold, Oslo, Hedmark og Telemark hadde det laveste, alle med verdiene 1,85 eller 1,86. Man skal likevel merke seg at i mesteparten av tiden fra 1976 til 2005 lå landsgjennomsnittet på et lavere nivå enn det disse fylkene nå har; på begynnelsen av 1980-tallet var det helt nede på 1,68 (se figur 3, 4 og 5).

Sammenlignet med 1980 har fruktbarheten økt mest i og rundt Oslo. I Akershus, Hedmark, Oppland og Buskerud steg fruktbarhetstallet med mellom 20 og 30 prosent, og aller mest har det økt i Oslo, der det har gått opp med 31 prosent, fra 1,42 til 1,86.

I fylkene på Sørlandet og Nord-Vestlandet har fruktbarhetstallet vært tilnærmet uendret i perioden fra 1980, men det har hele tiden vært høyt. Forskjellen mellom disse fylkene og resten av landet har derfor blitt mindre i løpet av disse årene. Sammenligner vi med slutten av 1960-tallet, har forskjellen mellom disse fylkene og de nordligste på den ene siden, og Oslo på den andre siden, minket fra 1,4 barn til dagens 0,2.

Flest gifte foreldre i Vest-Agder

44 prosent av barna som ble født i 2008, hadde gifte foreldre, like mange hadde samboende foreldre, mens 12 prosent hadde enslige mødre. Andelen enslige mødre har økt med 3,8 prosentpoeng siden 2001. Fylkesvis var det flest gifte foreldre i Vest-Agder (59 prosent) og Rogaland (53). Flest samboende foreldre var det i Nord-Trøndelag (55), Sør-Trøndelag, Troms og Nordland (53 prosent), mens Finnmark (20 prosent) og Hedmark (18) hadde flest enslige mødre.

Laveste dødstall på over 25 år

Tallet på døde var 41 700 i 2008. Ikke siden 1980 har tallet vært lavere enn i perioden 2004-2008. I 2007 tok den årelange økningen i levealderen (se tekstboks) en pause, men det ser ut til at dette bare var et tilfeldig brudd, for i 2008 fortsatte økningen.

Ut fra dødelighetsmønsteret i 2008 kan en nyfødt gutt vente seg en levealder på 78,3 år, mens ei jente kan vente seg en levealder på 83,0 år. Hvis levealderen fortsetter å øke også i framtiden, kan imidlertid både gutter og jenter forvente å bli langt eldre enn dette. Forventet levealder ved fødselen økte med 0,2 år fra 2007 til 2008, og var den høyeste som noen gang er registrert. Ved 62-års alder er forventet gjenstående levealder for menn 19,9 år og for kvinner 23,3.

Norge er blant de 8-10 land i verden som har høyest forventet levealder ved fødselen, selv om vi ligger litt bak Japan, der jenter født i 2007 kunne forventes å bli 86 år og gutter 79,2.

Spedbarnsdødeligheten for begge kjønn var 2,7 per 1 000 levendefødte i 2008, det laveste tallet som noen gang er registrert. For 50 år siden var tallet 20, mens det for 20 år siden lå på 8. De øvrige nordiske landene ligger på det samme nivået som Norge – mellom 2,5 og 2,7. Danmark utgjør unntaket, med 4,0. Bare i løpet av de siste ti årene har spedbarnsdødeligheten sunket med omtrent 1,4 per 1 000 i alle de nordiske landene, og særlig sterk har nedgangen vært på Island – fra 5,5 til 2,5.

Jæren kontra innlandet og Nord-Norge

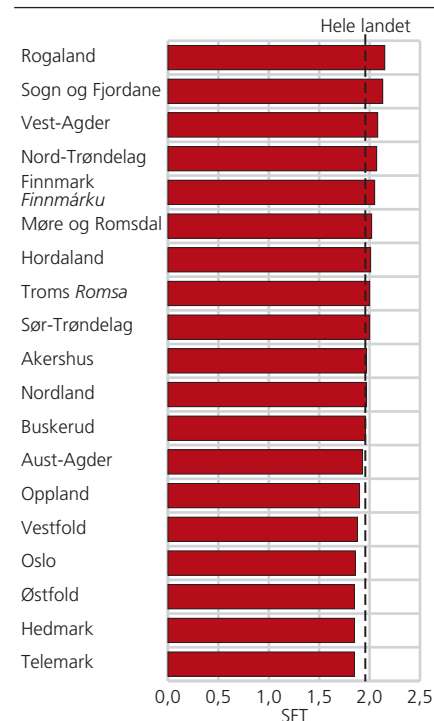
213 av kommunene i landet hadde et fødselsoverskudd, mens 208 hadde et underskudd. Av de ti kommunene med størst fødselsunderskudd er ni i Hedmark og Oppland, og fem av dem ligger i Sør-Hedmark. Blant kommunene med størst fødselsunderskudd i forhold til folketallet finner vi mange av de små kommunene i Nord-Norge (se tabell 4).

De dype skoger, altså det indre Østlandet, hadde fødselsunderskudd i kommune etter kommune. Også ved Nordishavet forholder det seg på samme måte. På Jæren, derimot, der Nordsjøen og milde vinder slår inn fra sørvest, ligger 7 av de 17 kommunene med størst fødselsoverskudd sett i forhold til folketallet (0,9 prosent eller høyere).

Levealder – gjenstående levetid

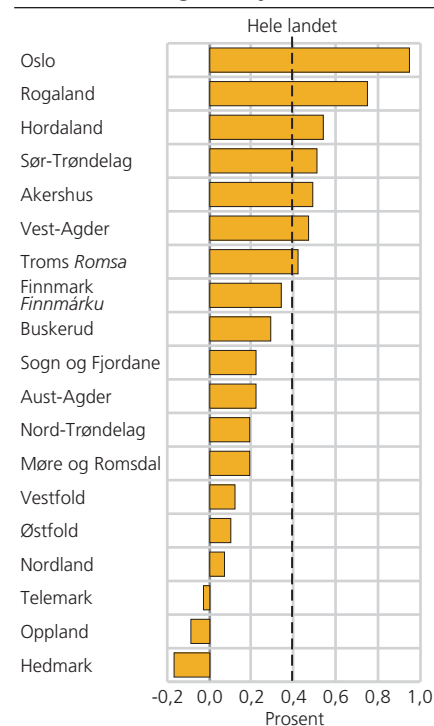
Forventet levealder eller middellevetid er det antall år en nyfødt kan forventes å leve under gjeldende dødelighetsforhold (periodedødelighet). Forventet levealder beregnes ut fra de aldersavhengige dødssannsynlighetene i perioden. Forventet gjenstående levetid beregnes for ulike alderstrinn.

Figur 4. Samlet fruktbarhetstall. Fylke. 2008



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 5. Fødselsoverskudd i prosent av middelfolkemengden¹. Fylke. 2008



¹ Gjennomsnittet av folkemengden ved inngangen og utgangen av året.

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4. De ti kommunene med størst og minst fødselsoverskudd. 2008

Fødselsoverskudd (213 i alt)	Fødselsoverskudd i forhold til folketallet / 1 000 (213 i alt) (landet = 3,97)	Fødselsunderskudd (208 i alt)	Fødselsunderskudd i forhold til folketallet/ 1 000 (208 i alt)
1. Oslo	5 395	Unjarga-Nesseby	11,7
2. Bergen	1 416	Hå	11,6
3. Trondheim	1 233	Time	11,6
4. Stavanger	948	Skodje	11,5
5. Tromsø	661	Stordal	11,2
6. Sandnes	638	Førde	11,0
7. Bærum	479	Gjesdal	10,4
8. Kristiansand	439	Askøy	10,3
9. Bodø	360	Fjell	10,3
10. Drammen	261	Sandnes	10,3

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Fortsatt flest polakker som kom ...

Det ble registrert 67 000 innvandringer til Norge i 2008, og 23 600 utvandring. Av de 58 800 som innvandret til Norge, og som ikke var norske statsborgere, var 37 700 eller 64 prosent statsborgere av medlemsland i EU. Polske statsborgere utgjorde med sine 14 400 innvandringer den største enkeltgruppen, fulgt av svensker og tyskere, og det var den samme rekkefølgen som året før.

Innvandringen har de siste årene vært relativt stabil for de fleste land, men for noen har det vært endringer. Det kom 1 300 flere svenske statsborgere til landet i 2008 enn året før, og også fra Litauen, Romania, Tyskland, Eritrea og Det palestinske området økte antallet. På den annen side kom det færre somaliske og russiske statsborgere enn året før.

... men både de og svensker reiste også hjem igjen

Når det gjaldt utvandring, toppet svenske statsborgere med 2 700, tett fulgt av polakker med 2 500. Det var dobbelt så mange polakker som reiste hjem igjen som året før.

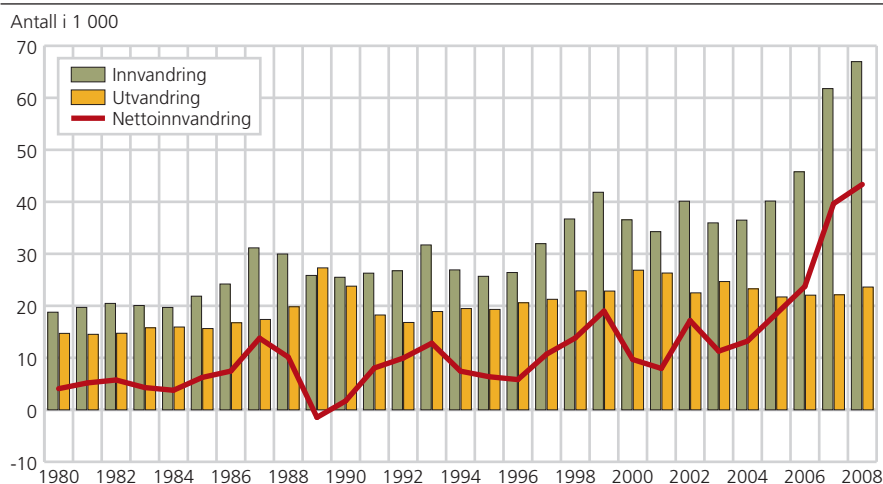
Fra og med 2003 har nettoinnvandringen (se teksts bok for definisjon) av polske statsborgere økt fra 300 i året til 11 900. 2008 var det første året i perioden at nettoinnvandringen av polske statsborgere gikk ned. Mens det de siste årene har vært tilnærmet en dobling av nettoinnvandringen fra år til år, var det i 2008 en nedgang på 1 000, og som før nevnt skyldes dette økt utvandring mot slutten av året.

Innflyttingsoverskuddet fra utlandet økte med 3 700 fra 2007, og nådde 43 300 i 2008. På de fem årene fra 2003 har nettoinnvandringen steget med 32 000, men over 90 prosent av denne økningen er det nettoinnvandring fra europeiske land som står for (se figur 6 og 7).

Et innvandringsoverskudd på 43 300 i 2008 veide opp for mye av det innenlandske flyttetapet som mange fylker hadde, og også for fødselsunderskuddet som tre av fylkene hadde. Oppland fikk derfor på grunn av nettoinnvandringen både et totalt innflyttingsoverskudd og en vekst i folketallet. Nettoinnvandringen fra utlandet førte også til at Møre og Romsdal, Nordland og Troms fikk et totalt innflyttingsoverskudd i stedet for et flyttetap, og det samme var tilfellet for Oslo og Rogaland.



Figur 6. **Flyttinger til/fra utlandet. 1980-2008. Antall i 1 000**



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Mest innvandring til Oslo/Akershus og Rogaland/Hordaland

Oslo befant seg i 2008 i en særklasse med en nettoinnvandring på 10 000, etterfulgt av Rogaland, Hordaland og Akershus; i hvert av disse fylkene var den noe under halvparten av Oslos. Oslos nettoinnvandring var fem ganger så stor som gjennomsnittet for perioden 2001-2005. De andre fylkene hadde kun små endringer. Mens nettoinnvandringen for hele landet økte med 3 700, økte den for Oslo med 3 100.

Oslos andel av landets totale nettoinnvandring lå fra 1960-tallet og framover på mellom 25 og 33 prosent, og i annen halvdel av 1980-tallet nådde den 40 prosent av landets totale nettoinnvandring. Deretter sank den, slik at den i 2003 bare utgjorde 8 prosent av totalen. Så steg den igjen, og stabiliserte seg rundt 17 prosent, før den i 2008 steg til 23 prosent, den høyeste andelen siden slutten av 1980-tallet.

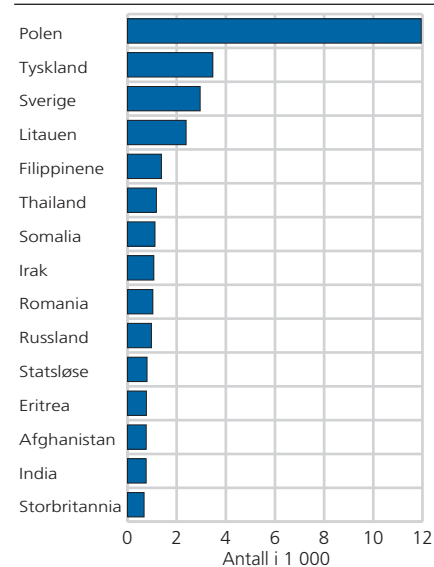
Over halvparten av nettoinnvandringen av statsborgere fra de nye EU-landene – 9 000 av 16 000 – fant sted til Oslo/Akershus og Rogaland/Hordaland. Når det gjelder tilsvarende tall for innvandrere fra en del vesteuropeiske land og USA, gikk nettoinnvandringen enda mer utpreget til de to fylkene Oslo og Rogaland. Svenskene flyttet til Oslo og Akershus – de utgjorde 1 600 av en nettoinnvandring på 3 000 (se tabell 5).

Det var bare fem kommuner som ikke hadde nettoinnvandring fra utlandet – Vefsn og Nordreisa i Nord-Norge, Skaun og Snåsa i Trøndelag og Hjarptdal i Telemark.

Arbeids- og familieinnvandringen rekordstor

48 000 ikke-nordiske statsborgere innvandret til Norge for første gang i 2008, og både arbeids- og familieinnvandringen var større enn noen gang. Om lag halvparten hadde arbeid som innvandringsgrunn (se tekstboks), mens en tredel kom på grunn av familie, og litt under en av ti kom på grunn av henholdsvis flukt eller utdanning (se figur 8). Siden 2006 har arbeid vært den viktigste innvandringsgrunnen blant de ikke-nordiske statsborgerne. To tredeler av denne gruppen kom fra de nye EU-landene i Øst-Europa, og to tredeler av dem igjen kom fra Polen. Mens over 90 prosent av arbeidsinnvandrerne

Figur 7. **Nettoinnvandring fra utlandet. Utenlandske statsborgere. 2008. Antall i 1 000**



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Nettoinnvandring

Nettoinnvandring regnes ut som antall innvandringer (fra utlandet) minus antall utvandringer (til utlandet).

Innvandringsgrunn

Statistikken over innvandringsgrunn omfatter alle innvandrere med ikke-nordisk statsborgerskap som innvandret til Norge for første gang mellom 1990 og 2008. Personer som har familieinnvandret til personer med flyktningbakgrunn, regnes som familieinnvandrere. Arbeidstakere på korttidsopphold (under 6 måneder) registreres ikke som bosatte i Norge, og er her ikke medregnet i begrepet arbeidsinnvandring. Utenlandsadopterte er ikke med fordi de ikke regnes som innvandrere. De viktigste enkeltkildene for statistikkdataene er Det sentrale folkeregister (DSF) i Skatteministeriet og Utlendingsdatabasen (UDB) i Utlendingsdirektoratet.

Tabell 5. De tre fylkene med størst nettoinnvandring av utvalgte statsborgerskapsgrupper i 2008 per 1 000 av folketallet

I alt (43 346 i alt) (landet = 9,1)	Polen, Litauen, Estland, Latvia, Romania og Slovakia (16 794 i alt) (landet = 3,5)	Tyskland, Frankrike, Nederland, Storbritannia og USA (5 621 i alt) (landet = 1,2)			
1. Oslo	17,6	Oslo	5,4	Oslo	2,3
2. Rogaland	11,7	Rogaland	5,1	Rogaland	1,9
3. Finnmark Finnmark	10,4	Møre og Romsdal	4,4	Sogn og Fjordane	1,9
Sverige (2 957 i alt) (landet = 0,6)	Etiopia, Eritrea, Somalia, Afghanistan, Burma, Irak og Iran (4 820 i alt) (landet = 1,0)	Kvinner fra Filipinene, Thailand, Brasil, Colombia og Russland (3 008 i alt) (landet = 0,6)			
1. Oslo	2,3	Nordland	1,7	Finnmark Finnmark	1,4
2. Akershus	0,6	Troms Romsa	1,6	Oslo	1,0
3. Troms Romsa	0,5	Vest-Agder	1,5	Rogaland	0,8

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

kom fra Europa, kom halvparten av familieinnvandrerne fra land utenfor Europa. Polske statsborgere utgjorde imidlertid den største enkeltgruppen også her.

Siden 1990 har i alt 377 000 ikke-nordiske statsborgere innvandret, og tre firedeler av dem er fortsatt bosatt i Norge. Blant dem som har kommet på grunn av flukt og familieinnvandring, er over 80 prosent fortsatt bosatt, mens det bare gjelder 40 prosent av dem som har kommet for å studere. Nesten tre firedeler av dem som har kommet på grunn av arbeid, er fortsatt bosatt, men for dem som kom på begynnelsen av 1990-tallet, er andelen bare en femdel.

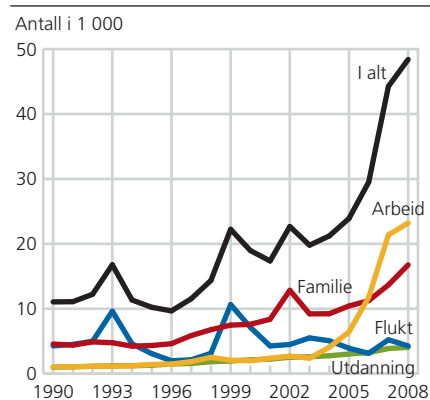
Flest fra Irak med flyktningbakgrunn

Om lag 143 000 personer med flyktningbakgrunn er bosatt i Norge. Halvparten av dem har landbakgrunn fra Asia, og det er flest bosatte fra Irak (18 700) og Somalia (16 700). Tre firedeler av de bosatte med flyktningbakgrunn kategoriseres som primærflyktninger, mens de øvrige har familietilknytning til disse. Nesten 60 prosent av dem er nå norske statsborgere. Andelen varierer etter hvilken landbakgrunn de har, og kan også forklares med ulik botid, da det kreves minst syv års botid for å kunne søke om norsk statsborgerskap.

Oslo er det fylket som har flest bosatte med flyktningbakgrunn. De godt og vel 40 000 som er bosatt i Oslo, utgjør 28 prosent av alle i Norge med flyktningbakgrunn, og de utgjør 7 prosent av den totale folkemengden i hovedstaden.

Personer med flyktningbakgrunn (se tekstboks for definisjon) bosettes rundt om i hele landet, men etter som årene går, er det mange av dem som flytter, særlig til Oslo-området, men også til andre sentrale strøk. I tillegg får flere norsk statsborgerskap. Derfor er andelen med norsk statsborgerskap høyest i de fylkene som har størst innflytting av personer med flyktningbakgrunn, mens den er lavest i de fylkene som har størst utflytting (se figur 9).

Figur 8. Innvandringer, etter innvandringsgrunn og innvandringsår. 1990-2008. Antall i 1 000



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

6,3 prosent utenlandske statsborgere – flest polakker ...

303 000, eller 6,3 prosent, av innbyggerne i landet var utenlandske statsborgere. Tallet vokste med 36 700 i løpet av 2008, den største veksten noensinne.

Person med flyktningbakgrunn

Begrepet brukes i denne artikkelen om personer som har kommet til Norge som følge av flukt, og de som har fått komme etter som familiemedlemmer. Også de som opprinnelig kom av andre grunner, men senere har fått en flyktningtillatelse til å bli i landet, er regnet med.

Med fluktgrunner menes at vedkommende har fått beskyttelse i Norge, *uten* hensyn til om personen har fått flyktningstatus etter Genèvekonvensjonen.

Barn til personer med flyktningbakgrunn som er født i Norge, er ikke regnet med.

Polske statsborgere er nå den største gruppen. Det var 39 200 polske statsborgere bosatt i Norge, noe som var 12 400 flere enn året før. Svenske statsborgere utgjør den nest største gruppen med sine 32 800, og så kommer danske og tyske statsborgere med rundt 20 000 hver. 65 prosent av de utenlandske statsborgerne har et europeisk statsborgerskap (se figur 10).

Flest utenlandske statsborgere var bosatt i Oslo og Akershus. I disse to fylkene sto de for henholdsvis 12 og 7 prosent av folketallet. Mer enn hver tredje av de utenlandske statsborgerne i Norge bodde i disse to fylkene.

... og under halvparten av dem er kvinner

Det er store kjønnsforskjeller mellom de utenlandske statsborgerne. Av dem med statsborgerskap fra Hellas, Polen og Slovakia er omtrent 70 prosent menn. Det er for eksempel 28 100 polske menn i Norge, men bare 11 100 kvinner. Av statsborgerne fra Thailand og Filippinene, derimot, er bare henholdsvis 15 og 18 prosent menn.

En halv million i hele landet

Ved inngangen til 2009 var det 422 600 innvandrere og 85 600 norskfødte med innvandrerforeldre i Norge. I alt utgjør disse 10,6 prosent av Norges befolkning. I tillegg bor det 230 000 personer i Norge som har en norskfødt og en utenlandsfødt forelder; for godt over halvparten av disse kommer den utenlandsfødte forelderen fra Sverige, Danmark, Tyskland, Storbritannia eller USA.

Veksten i antall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i 2008 var høyere enn noen gang tidligere, 48 600 personer. En firedel av disse har bakgrunn fra Polen. Det var registrert 44 500 innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra Polen, og hele 95 prosent av denne gruppen har selv innvandret til Norge. Den nest største gruppen, 30 200, er personer med bakgrunn fra Pakistan. I denne gruppen er hele 45 prosent født i Norge. Andre store grupper er personer med bakgrunn fra Sverige, Irak, Somalia og Tyskland.

Halvparten kom fra Europa

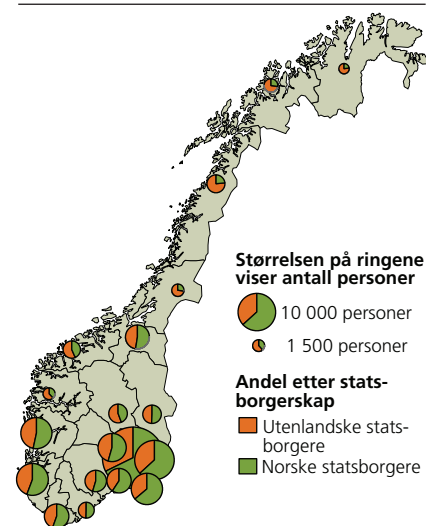
Befolkningsveksten i 2008 skyldes i hovedsak innvandring fra Europa. 50 prosent av alle som selv har innvandret til Norge, har bakgrunn fra et europeisk land. Flertallet av foreldrene til de norskfødte med innvandrerforeldre er fra Asia, 57 prosent. Kun 23 prosent av de norskfødte hadde foreldre fra Europa (se figur 11).

Både relativt og absolutt er det klart flest innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn i Oslo. Av Oslos befolkning på 575 500 personer var det 152 100, eller 26 prosent, som hørte til i disse gruppene. Høye andeler har også Drammen (20 prosent), Lørenskog (18 prosent) og Skedsmo (17 prosent).

Oslos befolkning mest flerkulturell

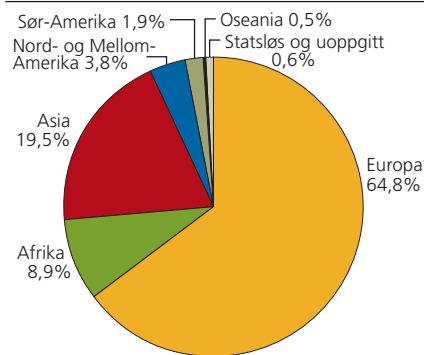
Av alle innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre bor 30 prosent i Oslo, og det er et langt sprang ned til de neste på lista som er Bergen (5 prosent) og Stavanger (4 prosent). Bare 5 prosent bor i Nord-Norge. Det er flest fra Polen i Bergen, Stavanger, Trondheim og Bærum. Det er flest fra Pakistan i Oslo og flest fra Tyrkia i Drammen.

Figur 9. Personer med flyktningbakgrunn, etter statsborgerskap og fylke. 1. januar 2009.



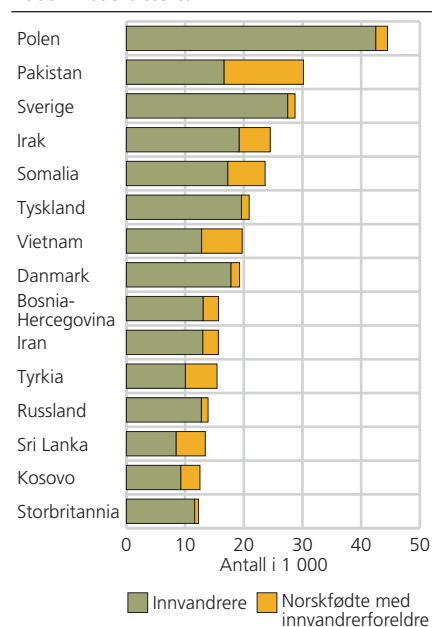
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå. Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Figur 10. Utenlandske statsborgere i Norge, etter verdensdel. 2009. Prosent



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 11. De 15 største innvandergruppene i Norge. 1. januar 2009. Absolutte tall



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Nye betegnelser

Statistisk sentralbyrå har endret betegnelsene i innvanderstatistikken.

Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn er endret til **innvandrere**. Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre er endret til **norskfødte med innvandrerforeldre**. Innvanderbefolkningen er endret til innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Betegnelsen «innvandrerbakgrunn» brukes ikke lenger.

I tillegg er landgrupperingen vestlig/ikke-vestlig ikke lenger i bruk. SSB grupperer nå som hovedregel etter **land og verdensdeler**. Endringene gjelder fra 1. oktober 2008. Se <http://www.ssb.no/emner/00/standarder/> for standarden i sin helhet.

Innenfor landet flytter flest kort

Av 570 000 innenlandske flyttinger i 2008 var 370 000 innenfor kommuner og 200 000 over kommunegrensene. Og av de 200 000 som flyttet fra en kommune til en annen, flyttet 83 000 innenfor fylket, og 120 000 flyttet innenfor landsdelen. 115 000 flyttet mellom fylker, og 79 000 flyttet mellom landsdeler.

Mange som flytter ut av fylket, flytter til et nabofylke. Halvparten av dem som flyttet fra Akershus, flyttet til Oslo, og nesten halvparten av dem som flyttet fra Oslo, flyttet til Akershus. Derimot var det kun 10 prosent av dem som forlot Finnmark, som bosatte seg i Oslo. De flytter heller til Tromsø. Og kun 12 prosent av utflytterne fra Nord-Trøndelag flyttet til Oslo, siden de har Trondheim mye nærmere.

12 prosent av befolkningen flyttet i 2008, 8 prosent innenfor kommuner og 4 prosent mellom kommuner. Flyttinger mellom kommuner blir tillagt størst vekt i statistikken (se figur 12).

Livsfase bestemmer flyttinger

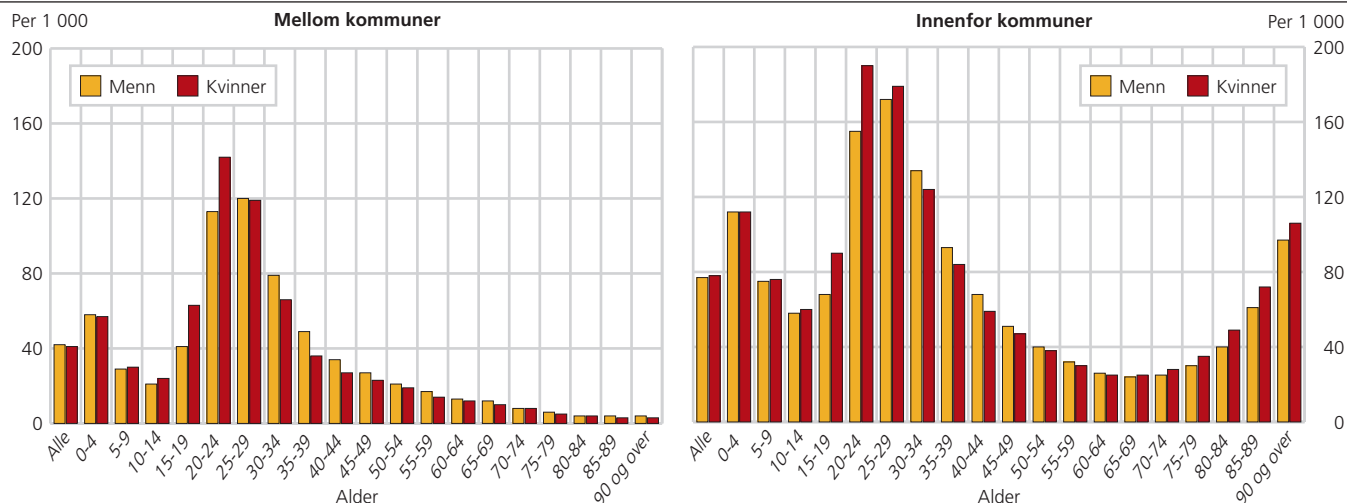
Det er ungdom og barnefamilier som flytter mest, spesielt mellom kommuner. Om vi ser på flyttingene innenfor kommunene, øker flytteaktiviteten når folk blir over 70 år.

Flytting henger sammen med livsfase. Familier i en etableringsfase flytter mye, mens ungdom flytter mest, både mellom og innenfor kommuner. De flytter ut av foreldrehjemmet, til utdanning og jobb. Og hadde alle studentene som i realiteten flyttet hjemmefra, blitt registrert i statistikken, ville toppen for alderen 20-29 år vært enda høyere i figuren som viser flytting etter alder (se figur 12). Fra 30 år og utover roer flytteaktiviteten seg betraktelig.

Kvinner flytter tidligere enn menn, noe som henger sammen med at kvinnen i et forhold ofte er yngre enn mannen. Fra og med 30-årsalderen flytter mennene mer enn kvinnene.

Den økte flytteaktiviteten etter hvert som folk blir eldre (over 70 år), skyldes også livsfase. Barna har for lengst flyttet ut, og alderen begynner å tyne. Da er det mange som bytter ut eneboligen med en mindre og mer lettvin bolig, oftest i samme kommune. Med tiltakende alder er det også stadig flere som flytter på institusjon.

Figur 12. Flytting mellom og innenfor kommuner, etter alder og kjønn per 1 000 middelfolkemengde¹. 2008



¹ Gjennomsnittet av folkemengden ved inngangen og utgangen av året.
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Fra nord til sør og fra vest til øst

Hovedstrømmene av flyttinger går fra nord til sør og fra vest til øst. Oslo/Akershus og området innenfor dagpendlingsavstand til Oslo på begge sider av Oslofjorden (Sør-Østlandet) har nettoinnflytting (se figur 13). Nord-Norge og Vestlandet har nettoutflytting, mens de andre landsdelene ikke har stor forskjell mellom inn- og utflytting.

Dette mønsteret holder seg rimelig konstant over tid, mens størrelsen på flyttestrømmene varierer noe fra år til år. I perioder med høykonjunktur flytter folk mest, og når konjunkturerne daler, flytter de mindre. Siden flyttingene er sentraliserende, tiltar sentraliseringen med høykonjunkturer og avtar med lavkonjunkturer. Flyttingene avtok noe fra 2007 til 2008, og mobiliteten var tilbake på nivå med 2003-2005.

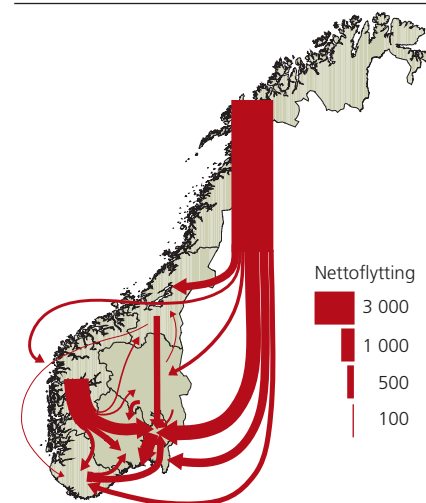
Oslo og Akershus, de to mest folkerike fylkene, er fylkene med både flest innflyttinger og utflyttinger. I 2008 flyttet det ut 300 flere enn det flyttet inn til Oslo, mens det i Akershus var 2 400 flere som flyttet inn, enn ut. Det er ofte formålstjenlig å se de to fylkene i sammenheng. Oslo er «byen» for Akershus, mens Akershus er bosted for mange av dem som arbeider i Oslo. Oslo er magneten, som trekker til seg folk, spesielt ungdommer fra hele landet. Og når unge mennesker som bor i Oslo, får barn og ønsker å bo mer romslig, flytter mange til Akershus.

I forhold til folketallet hadde Akershus størst nettoinnflytting, fulgt av Østfold, med henholdsvis 5 og 4 promille av befolkningen. Finnmark og Sogn og Fjordane hadde størst nettoutflytting, med henholdsvis 13 og 9 promille av befolkningen. Flyttingene merkes altså bedre i fylkene med størst utflytting enn i fylkene med størst innflytting.

Innvandrere flytter fra utkantene til sentrale strøk

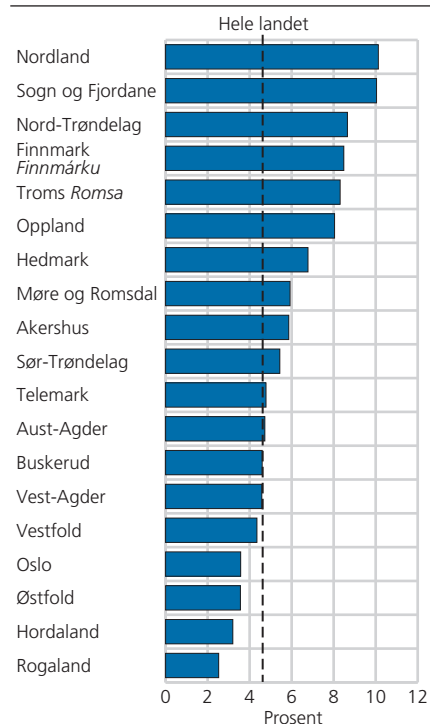
Innvandrere flytter mye og foretrekker å bo i de mest sentrale delene av landet. Flyktninger blir plassert i kommuner i hele landet og registreres da som innvandret. Spesielt mange av dem som blir plassert i Nord-Norge og på Nord-

Figur 13. Nettoflytting mellom landsdeler i 2008



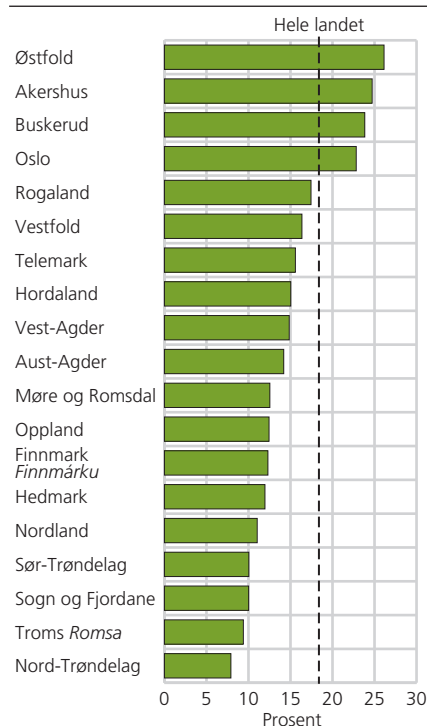
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.
Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Figur 14. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre som flyttet fra fylkene. 2008. Prosent av dem i gruppen som bodde i fylket 1. januar 2008



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 15. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre som andel av innflyttere til fylkene. 2008. Prosent



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vestlandet, flytter til mer sentrale strøk når anledningen byr seg. Utflyttingen av innvandrere og personer med innvandrerforeldre (barn av innvandrere) fra Nordland og Sogn og Fjordane i 2008 tilsvarte hele 10 prosent av alle i denne gruppen bosatt i fylkene ved inngangen av året (se figur 14). De som flyttet ut av Nord-Trøndelag, Finnmark, Troms og Oppland, utgjorde rundt 8 prosent av gruppen i fylket.

Av dem som flyttet inn til Østfold, var så mye som 26 prosent innvandrere og barn av innvandrere (se figur 15). Det er mye, siden denne gruppen utgjør 10 prosent av Norges befolkning. Også i Akershus, Buskerud og Oslo var 22-25 prosent av dem som flyttet inn fra andre fylker, innvandrere og barn av innvandrere.

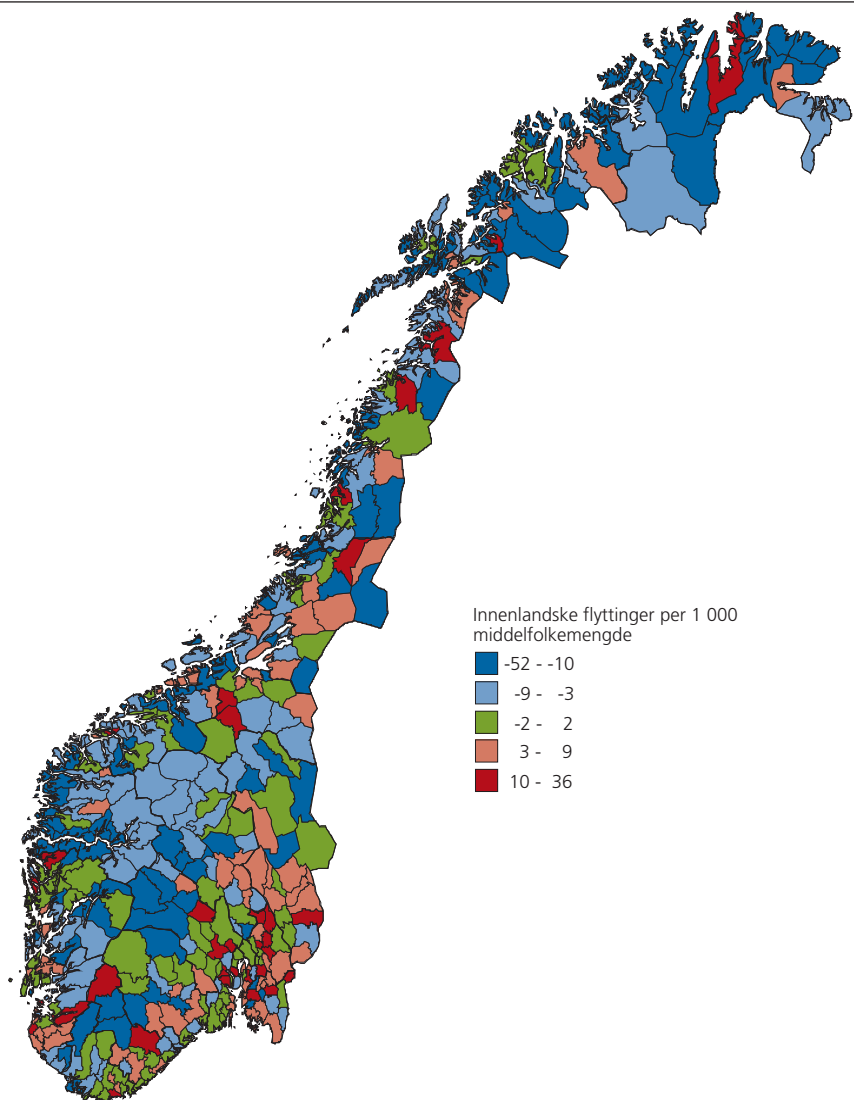
De fleste kommunene har innenlandsk flytteunderskudd

Statistikk på fylkesnivå dekker over store regionale forskjeller mellom kommuner i fylkene. De fleste fylkene

har både innflyttings- og utflyttingskommuner (se figur 16). Nettoinnflyttingen (innflytting minus utflytting) i kommunene varierer en del fra år til år. Hovedmønsteret er likevel ganske fast over tid. Mange av kommunene med innflyttingsoverskudd ligger innenfor et område som strekker seg fra Lillehammer/Hamar og sørover, langs begge sider av Oslofjorden til Kristiansand og Halden. Også i mange kommuner i Stavanger- og Trondheimsregionen samt i en del enkeltkommuner spredd over hele landet var det i 2008 flytteoverskudd.

I 2008 var det 271 kommuner med innenlands flytteunderskudd, som er om lag samme antall som i 2007. Kvalsund, nabokommunen til Hammerfest, hadde størst nettoutflytting i forhold til folketallet. Blant de ti kommunene som hadde størst nettoutflytting i forhold til folketallet, ligger fem i Nord-Norge.

Størst nettoinnflytting i forhold til folketallet hadde den vesle kommunen Rømskog, helt nordøst i Østfold, fulgt av Ullensaker (Gardermoen). Ullensaker er, sammen med Trondheim, de to kommunene som har hatt den største nettoinnflyttingen fra andre norske kommuner gjennom de siste ti årene, med en samlet nettoinnflytting på om lag 5 500 hver. Størst nettoutflytting de siste ti årene har det vært fra Bærum (-1 800), Narvik (-1 500) og Vadsø (-1 400). Fødselsoverskudd og nettoinnvandring fra utlandet har likevel gitt en betydelig folketilvekst i Bærum og nesten utlignet det innenlandske flytteunderskuddet i Narvik og Vadsø.

Figur 16. Innenlands nettoinnflytting per 1 000 middelfolkemengde¹. 2008

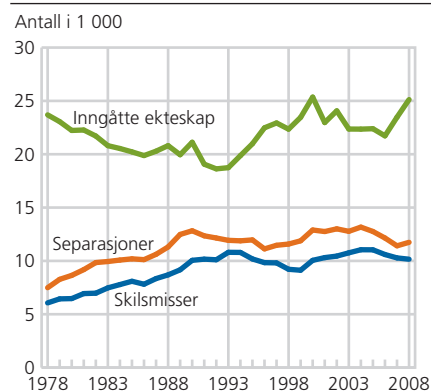
¹ Gjennomsnittet av folkemengden ved inngangen og utgangen av året.
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.
Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Mange gifter seg – og 08.08.08 var en stor dag

I 2008 ble det inngått 25 100 ekteskap der mannen var bosatt i Norge, 1 650 flere enn året før. Tallet på skilsmisser lå på samme nivå som året før, mens tallet på separasjoner var noe høyere. Gjennomsnittsalderen for dem som gifter seg første gang, har økt stadig siden 1970-tallet, og var i 2008 34,1 år for menn og 31,2 år for kvinner. Sammenlignet med 1970-tallet var menn hele 8,9 år eldre og kvinner 8,4 år eldre.

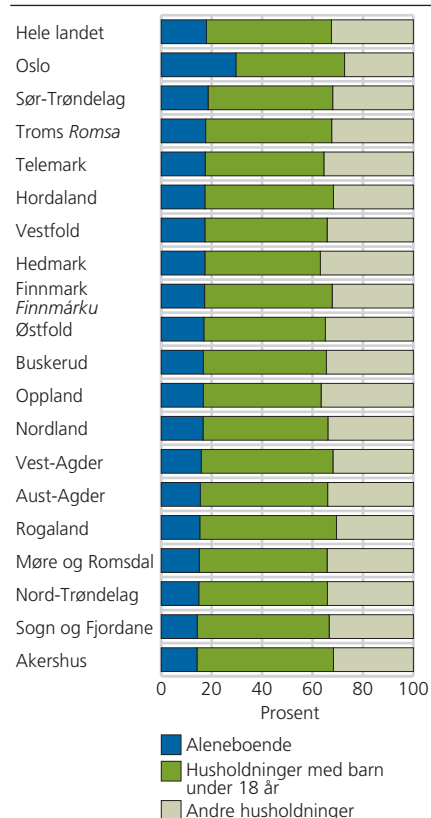
Stadig færre gifter seg i statskirken. 45 prosent gjorde dette i 2008, mens 33 prosent giftet seg borgerlig, 5 prosent i et annet trossamfunn og 17 prosent giftet seg i utlandet. Av mennene som giftet seg, inngikk 3 700, eller en av syv, ekteskap med en kvinne som var bosatt i utlandet. Omvendt var det bare en av 16 av kvinnene bosatt i Norge som inngikk ekteskap med en mann som var bosatt i utlandet.

Figur 17. Inngåtte ekteskap, skilsmisser og separasjoner. 1978-2008. Antall i 1 000



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 18. Andel personer, etter husholdningstype. Privathusholdninger. Hele landet og fylker. 1 januar 2009. Prosent



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Datakilder

Samboerstatistikken er basert på intervjudata, og om en person blir definert som samboer eller ikke, avhenger av hva intervjupersonen selv svarer på spørsmålet om en lever i samliv. I SSBs registerbaserte familiestatistikk må man være registrert i folkeregisteret på samme adresse for å bli definert som samboere. Erfaringsmessig vil statistikk som er basert på register og formelt bosted, gi noe færre samboerpar enn statistikk som er basert på intervjuundersøkelser og faktisk bosted.

Husholdningsstatistikken er laget ut fra hvor personene var registrert bosatt 1. januar 2009 (formelt bosted). Det betyr blant annet at alle ugifte studenter som er registrert bosatt hos foreldrene, er talt opp i foreldrenes husholdning. I intervjuundersøkelser er det respondenten selv som oppgir sitt faktiske bosted. Erfaringsmessig vil statistikk som er basert på register og formelt bosted, i gjennomsnitt gi noe større husholdninger, færre aleneboende og færre samboerpar enn statistikk som er basert på intervjuundersøkelser og faktisk bosted. Registerstatistikken har den fordel at den kan brytes ned på svært lavt geografisk nivå.

Fredag den 8. august 2008 var det 1 051 par som giftet seg, mer enn åtte ganger så mange som en vanlig fredag i resten av året, og over tre ganger så mange som en augustfredag. Det var likevel 367 færre par som giftet seg da, enn den 07.07.07.

10 200 ekteskap ble oppløst ved skilsmisse, og for vel halvparten av parene hadde ekteskapet vart i 10 år eller mer. 56 prosent av parene som ble skilt, hadde felles barn under 18 år, og skilsmisser berørte om lag 10 000 barn i denne aldersgruppen. Omtrent halvparten av disse var i aldersgruppen 6-12 år.

11 700 par ble separert, en liten økning fra året før. 61 prosent av disse parene hadde felles barn under 18 år, og i alt ble omtrent 13 400 barn i denne aldersgruppen berørt av separasjon (se figur 17).

Ett av fire par er samboere

Andelen samboere blant personer som lever i samliv, har ikke økt de siste årene, og samboerskap er fremdeles mest utbredt blant personer i 20- og 30-årene. Blant personer i aldersgruppen 20-79 år som lever i samliv, er en av fire samboere. Det er en generell trend at kvinner er noen år yngre enn mannen hun lever sammen med, en aldersforskjell som i gjennomsnitt er rundt tre år. Basert på intervjudata er det totale antall samboere anslått til omtrent 600 000, med andre ord 300 000 samboerpar.

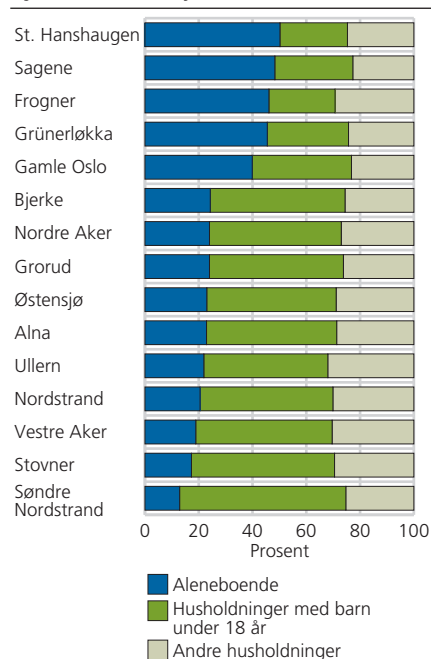
Nesten hver femte bor alene

Det var ved årsskiftet 2 143 000 privathusholdninger i landet, en økning på 38 000 i løpet av året. De som økte mest i antall, var husholdninger bestående av én person. Nesten 40 prosent av husholdningene består av én person, noe som tilsvarer at 18 prosent av de bosatte i Norge, eller 852 000 personer, bor alene. Andelen var 4 prosent i 1960 og 10 prosent i 1980.

Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse i 2008 var 2,2 personer, mens den ved utgangen av 1960 var på 3,3. Det er store forskjeller når det gjelder alder og kjønn, for eksempel bor 6 av 10 i aldersgruppen 80 år og eldre alene, og 1 av 3 i aldersgruppen 67-79 år (se tabell 6). Det er langt flere kvinner enn menn som bor alene.



Figur 19. Andel personer, etter husholdningstype. Privathusholdninger. Bydeler i Oslo, 1. januar 2009. Prosent



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 6. De ti kommunene med flest og færrest aleneboende 80 år og over i privathusholdninger, 1. januar 2009. Prosent

Kommune	De ti kommunene som hadde flest aleneboende			De ti kommunene som hadde færrest aleneboende			
	I alt	Bor alene	Bor med andre	Kommune	I alt	Bor alene	Bor med andre
0938 Bygland	100,0	72,6	27,4	1633 Osen	100,0	29,3	70,7
1755 Leka	100,0	69,4	30,6	1547 Aukra	100,0	32,7	67,3
2024 Målselv	100,0	67,7	32,3	0911 Gjerstad	100,0	33,1	66,9
1822 Leirfjord	100,0	66,9	33,1	2028 Båtsfjord	100,0	34,2	35,8
1835 Træna	100,0	66,7	33,3	1523 Ørskog	100,0	37,9	62,1
1928 Torsken	100,0	65,7	34,3	0521 Øyer	100,0	38,8	61,2
1857 Værøy	100,0	65,2	34,8	0935 Iveland	100,0	38,8	61,2
1145 Bokn	100,0	65,3	34,7	1517 Hareid	100,0	39,0	61,0
0829 Kviteseid	100,0	65,0	35,0	2027 Unjarga Nesseby	100,0	39,0	61,0
2022 Lebesby	100,0	64,8	35,2	0121 Rømskog	100,0	39,1	60,9

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Over tid skjer det endringer mellom de forskjellige delene av landet når det gjelder størrelsen på husholdningene. Ved Folke- og bolig tellingen 1960 var det de tre fylkene i Nord-Norge sammen med Sogn og Fjordane som hadde de største husholdningene, de besto av mellom 3,9 og 3,6 personer. Den gang var Akershus blant fylkene med færrest personer per husholdning, med sine 3,2. I dag finner vi, derimot, de største husholdningene i Akershus, Rogaland, Møre og Romsdal – og fortsatt Sogn og Fjordane (se figur 18).

Flest aleneboende i Oslo – på St. Hanshaugen

Oslo har flest aleneboende, nær 30 prosent av de bosatte, det vil si 164 000 personer. Etter Oslo er det fylkene Sør-Trøndelag og Troms som har høyest andel aleneboende, med henholdsvis 19 og 18 prosent av folketallet. Lavest andel aleneboende er det i Nord-Trøndelag, Sogn og Fjordane og Akershus. I Oslo varierer andelen aleneboende mye mellom bydelene. I bydelen St. Hanshaugen er omtrent halvparten av de bosatte aleneboende (15 100 personer), mens Søndre Nordstrand har den laveste andelen med 13 prosent, 4 400 personer (se figur 19).

